

KÖKTÜRK, Erol, “Geleceğin Eğilimleri ve Haritacılığın Yönelimleri (Sektörel Dönüşüm Zorunluluğunun Gerekçeleri)”, 9. Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 31 Mart-4 Nisan 2003, Ankara, Sayfa: 11-37.

GELECEĞİN EĞİLİMLERİ VE HARİTACILIĞIN YÖNELİMLERİ (SEKTÖREL DÖNÜŞÜM ZORUNLULUĞUNUN GEREKÇELERİ)

Dr. Haldun ÖZEN'in Anısına...

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK
erolkokturk@superonline.com

ÖZET

Tarih ikinci kez yaşanmaz. Ama gelecek yaratılabilir... Bu temel gerçek, bizleri, bir mesleğin ilgilileri olarak harita mühendislerini, gelecek üzerine ve geleceğimiz üzerine düşünmeye yöneltmelidir. Geleceğin ruhu nedir? Uygarlık nereye yelken açmaktadır? Dünyayı nasıl bir gelecek beklemektedir? Değişimin ana parametreleri nelerdir? Geleceğin dengeleri hangi düzlemde kurulabilir? Teknolojik gelişmelerin temel yönelimleri nelerdir? Geleceğin toplumları nasıl bir toplum olacaktır? Bunları değerlendirmek ve bunlara göre geleceğimizi kestirmeye çalışmak gerekiyor... Gelecekte var olmak, bugünlerden doğru kararlar vermeyi, daha da önemlisi, verilecek kararlara göre dönüşüm modellerini uygulamayı gerektiriyor... Deniyor ya, “Bugünlerde verilecek kararlara geleceği ya kazanabiliriz, ya da yitirebiliriz...” Bu anlamda harita sektörünün de kritik bir eşikte durduğu söylenebilir.

Bu bildiri de, geleceğin temel eğilimleri doğrultusunda, mesleğimizin yönelimleri tartışılacaktır. Bu, bir anlamda meslek vizyonu oluşturma tartışmasıdır. Yürünecek hedef olmadan, yürünecek yol yapımı anlamlı değildir... Önce hedeflerin netleşmesi gerekir... Hedefleri netleştirme çabalarına katkı sağlanması amaçlanmaktadır... Bu yönelimlerin ışığında da, sektörün kurumlarının, insan kaynaklarının, kurallarının, iş üretme süreçlerinin değişimi ve yeniden modellenmesi konularının çalışmada ele alınması ereklenmektedir.

Bildiri, bu konulara kuşbakışı bir yaklaşım denemesidir.

TENDENCIES IN THE FUTURE AND THE ORIENTATIONS OF SURVEYING (THE REASONS OF TRANSFORMATION OBLIGATION IN THE SECTOR)

ABSTRACT

History cannot be lived for twice. However, the future can be created. That basic rule should have us, the surveying engineers who are interested in an occupation, think about the future and especially about our

own future. What is the spirit of the future? Where does the civilization unfold the sails? What kind of future is waiting for us? What are the main parameters of the transformation? On which base can we build up the balances of the future? What are the most important intentions of the technological improvements? What kind of populations will the populations of the future be? It is mostly important to analyze these and try to predict our future. Giving the right decisions just in time and more importantly applying the suitable transformation models are required if it is desired to exist in the forthcoming days. Mot à mot: “we can gain the future or lose it just as a result of the decisions which we give today.” So that can be said that the cartography sector is just on the edge of a critical threshold.

In this paper, the intentions of our occupation” will be discussed in accordance with the main tendencies of the future. As a point of view, that is a discussion of forming an occupation vision. It makes no sense to build roads if there is no where to go. Before all else, the goals should be clear. It is intended to get support about making the goals clear. By the help of these intentions, in this paper, it is aimed to investigate the change and remodeling of production processes, human resources, rules, and corporations of the sector.

This paper is an essay of these topics from the bird’s-eye view.

1. 21. YÜZYILIN TEMEL EĞİLİMLERİ

1.1. YÖNELİMLERE İLİŞKİN SAPTAMALAR

Emre KONGAR’a göre (1999:21-44), 21. Yüzyılda, bilgisayar ve iletişim devrimi sonunda etkisi gittikçe artan “*dış dünya*”, hiç kuşkusuz, hem doğrudan hem de dolaylı olarak, “*küreselleşme*” ile Türkiye’yi en çok etkileyecek *birinci büyük süreci* belirlemiş gözüküyor. Bu “küreselleşmenin” etkisi siyaset, ekonomi ve kültür alanlarında kendisini gösterecek... 21. Yüzyılda Türkiye’yi biçimlendirecek *ikinci büyük süreç*, nüfusun kentsel alanlarda yoğunlaşması ve kendine özgü bir yağma kültürü oluşturması sonucunu veren *kentleşme süreci*dir. Olaya geniş perspektif açısından bakıldığında Türkiye’yi 21. Yüzyılda biçimlendirecek *üçüncü büyük sürecin demokratikleşme* olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bu yaklaşımda dış faktöre verilen önemi başka kurumlar ve araştırmacılar da paylaşmaktadırlar. “Dünyanın 2010’lu, 2020’li yıllarının bugünden şekillendirildiği” vurgulanan TÜGİAD Raporu’nda (1998: 88-22), “Uzun vadeli düşünme pratiğinden uzaklaşılması, ileriki yılların bugünden kaybedilmesi anlamına gelecektir,” denilmektedir. Hızlı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin en önemli belirleyicisi, daha da geniş anlamda ülkelerin ekonomik vizyonlarının belirleyicisi ise dünyada yaşanmakta olan ve önümüzdeki on-yirmi yıl içinde karşılaşılabilecek olan ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel değişimler ve trendlerdir. Bu değişimler ve trendler ise şöyle sıralanmaktadır: Küreselleşme, ekonomi ve ticarete serbestleşme, bölgeselleşme/bölgesel ticari ve ekonomik birlikler, ekonomik merkezin Atlantik’ten Pasifik’e kayışı, Çin’in ve Hindistan’ın yeni dünya devleri olması, Avrupa Birliği, çokuluslu şirketlerin artan belirleyiciliği, şirketler arası satın alma/birleşme ve işbirlikleri, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, uluslararası kurallar ve hakemler, bilgi toplumu/üretim faktörlerinde değişim ve insan kaynakları, hammadde fiyatlarında gerileme, dünya mal ve hizmet fiyatlarının birbirine yakınlaşması, teknolojiye dayalı olarak gelişmiş ülkeler ile diğer ülkeler arasındaki farkın açılması, iletişimin etkisi ile tek tip tüketim kalıbının oluşumu, demokratikleşme/insan hakları/doğaya saygı gibi kavramların uluslararası alanda belirleyici unsur olması, devletin işlevlerinin yeniden tanımlanması...

TÜGİAD belgelerinde insan kaynakları ve teknoloji ile ilintili olarak şu vurgular dikkat çekmektedir: Uluslararası rekabette belirleyici unsur ucuz emek ve yoğun sermayeden yetişmiş emek, bilgi unsuru ve

etkin sermaye ile teknoloji kullanımına dönmektedir. Yetişmiş emek, bilgi unsuru ve teknoloji tamamen insan kaynaklarına dayanmaktadır. Bu nedenle uluslararası rekabetin belirleyicileri, iyi yetişmiş insan kaynakları, eğitim ve bilgi toplumu unsurları olmaktadır. İnsan kaynağı ve bilgi, sermaye ve hammadde kaynağından daha etkili üretim faktörüne dönüşmektedir.

Öte yandan 19. Yüzyılda 100 yılda bir, 1960'larda 20 yılda bir, 1970'lerde 10 yılda bir kendini yenileyen teknoloji, 2000'li yıllarda iki yılda bir, hatta her yıl kendini yeniler duruma gelmiştir. Teknolojiye dayalı üretim yapan gelişmiş ülkeler, ekonomilerinde yarattıkları katma değeri kısa süre içinde katlarken, teknolojiyi sadece kullanan ülkelerin katma değer üretimi istenilen hızda artmamaktadır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki gelişmişlik farkı giderek açılmaktadır ve teknoloji üretimi en kritik unsur durumuna gelmiştir.

ÖZTÜRK'e (1999: 4) göre de gelecek yüzyılda insanoğlunun çözmesi gereken çok önemli sorunlar var: Daralan tarım alanları ile artan dünya nüfusuna bağlı olarak büyüyen gıda gereksinimi, gittikçe tükenen içme suyu kaynakları, bilinçsiz ve denetimsiz endüstriyel uygulamaların getirdiği çevre kirliliği, bilimi üreten ülkelerle tüketici ülkeler arasında artan gelir ve refah dengesizliği, yeni teknolojilerin barışçı olmayan uygulamaları... ÖZTÜRK, gelecek yüzyıl için şu altı noktaya vurgu yapmaktadır:

- Gelecek yüzyılın toplumu bilgi toplumu olacak
- Bilgi toplumuna giden yol bilgidir, bilgiye giden yol bilimden geçecek
- Bilim bilinçli, yani insana ve doğaya saygılı olarak uygulanacak
- Uygulanacak bilim yoksa, uygulamalı bilim de olmayacağı için temel bilime yatırım yapılacaktır
- Bilimin, ülke, toplum, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin herkesin ulaşabileceği, insanlığın ortak mirası olduğu hatırdan çıkarılmayacaktır
- Doğal bilimlerle sosyal bilimlerin barışık olacak

Bu değerlendirmelere karşın gelişmenin dünya ölçeğinde tüm ülkeler düzeyinde aynı oranda olmayacağı da bir gerçek. Ekonominin eşitsiz büyüme ve dağılıma yarası bu süreçte işleyecek. Çetin ALTAN, 2027 Yılı'nın Anıları'nda bu konuyu şöyle dile getiriyor: 2027 yılının karşımıza diktiği en keskin sorun, toplumun önemli bir bölümünün henüz çağdaş teknolojiye uyum sağlayamaması. Bu bölüm dededen babadan ne görmüşse onu sürdürmekte direniyor ve süper dünya üyeliğinin sağladığı nimetlerden bir türlü yararlanamıyor (ALTAN 1999: 33). Yeryüzünde yaşayan herkesin cebinde taşıdığı telsiz telefonun numarasının, aynı zamanda hem banka, hem de kimlik kartının numarası olduğu için, kişinin, dünyanın neresinde bulunursa bulunsun oradaki seçimlere katılması işleminin kolaylaşacağını ileri süren ALTAN, bunun koşulunun, ülkelerin bugün adına yeni dünya düzeni denilen, kendisinin süper dünya olarak tanımladığı ülkeler ailesinin bir üyesi olmak olduğunu da belirtiyor.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ise şu değerlendirmeleri bulmaktayız:

- Bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sonucunda bilgilerin uzun mesafeler boyunca kolay ve hızlı iletilebilmesi, arzın ve dolayısıyla firmalar arasındaki rekabetin küreselleşmesinde önemli rol oynamıştır. Bu süreç, uluslararası rekabet kurallarında köklü değişikliklere yol açmış bulunmaktadır. Tüketicilerin de bilgilere çok hızlı ve kolay ulaşma olanağına kavuşmuş olması, talebi de küreselleştirmiştir. Bunun sonucunda çeşitli ülkelerdeki tüketici tercihleri ve yaşam biçimleri arasında benzerlikler oluşmaktadır.
- Önemli artış gösteren doğrudan yabancı sermaye yatırımları yoluyla dış ülkelerdeki üretim birimlerinin yaygınlaşması yönetim bilimindeki ilerlemelerle hızlanmış, bu ise firmaların, dünyanın uzak bölgelerindeki birçok üretim birimini yönetebilecek yeteneğe sahip olmalarını sağlamıştır. Ancak, üretimin küreselleşmesinde en büyük rolü, mikroelektronik teknolojisindeki sıçramayla telekomünikasyon sektöründeki teknik ilerlemelerin birlikte uygulanması oynamıştır.

Çok sayıda bilgiyi çok düşük maliyetlerle uzak mesafelere ulaştırabilen firmalar, yönetim etkinliğini yitirmeden üretimin çeşitli aşamalarını farklı coğrafi alanlarda örgütleme olanağına kavuşmuşlardır. Bu gelişmeler, biyoteknoloji - gen mühendisliği ve yeni malzemeler alanlarındaki ilerlemelerle birlikte bilgi ekonomisi ve bilgi toplumunun oluşumu süreçlerini hızlandırmaktadır.

- ❑ Bilgi toplumunun oluşumunun ekonomik ve sosyal açılarından olumlu etkiler yapması, bu çerçevede ekonomik büyümeyi hızlandırması, verimliliği yükseltmesi, yeni faaliyet ve istihdam alanları yaratması, eğitim olanaklarını artırması ve yaygınlaştırması, sağlık ve sosyal alandaki diğer hizmetlerin sunumunu geliştirmesi ve bireylere kültürel olanaklardan daha kolay yararlanma imkanı sağlaması beklenmektedir.
- ❑ Teknoloji alanında kaydedilen köklü ilerlemeler sadece basit işgücünü değil bir ölçüye kadar beyin gücünü de ikame edebilme olanağı sağlamış, bilgiye dayalı üretim büyük ivme kazanmış, buna bağlı olarak teknolojik yenilikler ve verimlilik artışları sürekli hale gelmiştir.
- ❑ Bilgi toplumunun oluşum sürecinde en önemli üretim faktörü bilgi olduğundan, işgücünün niteliğinin yükseltilmesi ve gelişmiş bir iletişim altyapısına sahip olmanın önemi artmaktadır. Bu nedenle yirmibirinci yüzyılda gelişmekte olan ülkelerin gelişmesine en büyük katkıyı insan kaynaklarına yatırım ve altyapının iyileştirilmesi yapacaktır.
- ❑ Teknolojik kapasitenin halen büyük bölümünün gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmış bulunduğu ve gelişmekte olan ülkelerin teknoloji açısından yabancı kaynaklara bağımlı oldukları göz önünde tutulduğunda, üretimin küreselleşmesinin bu ülke grubu açısından önemli olanaklar sunduğu görülmektedir. Uluslararası firmaların üretim ve Ar-Ge etkinlikleri teknolojinin, kapasitenin ve becerilerin yayılması açısından çok etkili araçlardır. Üretimin küreselleşmesi, gelişmekte olan ülkelere ticaretlerini geliştirme açısından da büyük olanaklar sağlayabilmektedir.

1.2. KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN OLUMSUZLUKLARI

Gelişen süreç, içinde birçok olumlu yanı barındırır da, özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından birçok olumsuzluğu da yanı sıra getirmektedir.

Adına “küreselleşme” denilen, sermayenin bütünleşmesi ağırlıklı yeni sürecin yanı sıra getirdiği olumsuzluklar yine küresel ölçekte direnişlere neden olmaktadır. 31 Ocak - 5 Şubat 2002 tarihleri arasında kapitalistler New York'ta “Dünya Ekonomik Forumu için bir araya geldiler. Ve Seattle'dan bu yana alışlageldiği gibi küreselleşme karşıtları da Brezilya'nın Porto Alegre kentinde buluştular. Dünyanın dört bir tarafından gelen yaklaşık 40.000 kişi, “küreselleşme karşıtları” olarak küresel direniş haklarını kullandılar. Farklı düşüncelere sahip pek çok küreselleşme karşıtı grup, alternatif çözümleri tartışmak için bir araya gelmişlerdi. Temel amaçları, “neo-liberal dalgaya karşı, ‘toplumsal-kültürel-teorik’ bir alan yaratmaktı...”

Küresel ölçekte Seattle ile başlayan, Porto Alegre'nin yanı sıra Prag, Nice, Davos, New York ve Sevilla'da süren bu direnişler, “küresel adalet” arayışı ve “direniş arenaları” olarak da niteleniyor. Gazeteci Aydın ENGİN, “Küresel Adalet-Küresel Direniş” başlıklı yazısında, “Küreselleşme teriminin aldatıcı cilasını kazırsanız, altından, çoktan vatansızlaşmış, kozmopolitleşmiş sermayenin, ‘ulus-devlet’lerin sınırlarını delerek, kurallarını silikleştirerek, hukukunu hükümsüzleştirerek, koruyucu duvarlarını yıkarak kurmaya başladığı yerküre düzeyinde egemenliği çıkar,” dedikten sonra, “İnsanı yok sayan, sosyal kaygılara budalalık gözüyle bakan, sermayenin ‘kar, daha çok kar, mümkün olduğu kadar çok kar’ ilkesiyle kutsanmış uluslararası şirketler dünyasına karşı çıkmanın” gereğini vurguluyor ve şu soruyu

soruyor: “Sermayenin küresel düzlemdeki saldırısı nasıl püskürtülecek? İnsanlık ırmağının yanlış yatakta akmaya başlayan yönü, ‘insana doğru, insan için, insanla birlikte’ye nasıl çevrilecek?”

Ergin YILDIZOĞLU, Cumhuriyet Gazetesi’nde 26.08.2002 günlü yazısında, “Dünya Artık Taşıyamıyor” başlığını kullanıyor. Johannesburg Dünya Çevre Sorunları Zirvesi öncesi yoğunlaşan küreselleşmenin ve insanlığın geleceğine ilişkin yoğunlaşan tartışmalara, “küreselleşmenin insan ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri gözlerden saklanamaz noktaya ulaştı” diyerek katılıyor... YILDIZOĞLU, “Dünya ekonomisinin insanlığın geleceğini tehdit eden çok kritik bir aşamaya girdiğinden, gözü dönmüş dev şirketlerin ve artık bunların adına toplumlara yöneten komitelere dönüşmeye başlayan sosyal-liberal sentezci 3. yol hükümetleri dışında hiç kimsenin şüphesi yok. Uzun süredir insanlığı tehdit eden bir süreç yaşanırken şu yaşamsal soruyu sormak gerekiyor: Bir başka yaşam biçimi neden mümkün olmasın?”

Temmuz 2001’de Cenova’da yüz binlerce göstericinin “neoliberalizme ve küreselleşmeye karşı yaptıkları gösteriler karşısında İtalyan hükümeti “olağanüstü savaş durumu” ilan ediyor...

Bunlar, küreselleşme karşısında duyulan kaygıların, insanlığın geleceğine yönelik tehditler karşısındaki direnişlerinin örnekleri...

DPT’nin VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı da yaşanan sürecin olumsuzluklarından bazılarına ilişkin şu saptamaları yapmaktadır:

- ❑ Ayrıca, küreselleşme süreci ülkeler arasında ve ülke içinde gelir dağılımının bozulmasına yol açabilmektedir.
- ❑ Küreselleşme sürecinin olumsuz sonuçlarından biri de talebin küreselleşmesi ve tüketici tercihleri ve yaşam biçimleri arasında güçlü benzerlikler oluşması nedeniyle ortaya çıkan kültürel tekdüzeleşme olgusudur.
- ❑ Küreselleşmenin hız kazandığı bir ortamda, yeterli sosyal gelişme sağlayamayan ülkelerde ekonomik gelişmenin giderek daha da güçleşmesi beklenmektedir. Bu çerçevede insan hakları ve demokrasinin geliştirilmesinin ve kurumsallaştırılmasının yanı sıra, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, yoksulluğun azaltılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

1.3. SÜREÇTEN KOPMAMA GEREĞİ

Ancak küreselleşme bir olgu ve yaşıyor... İçinde özellikle iletişim devrimiyle bütünleşerek bize izlemekte zorlandığımız olanaklar sunan bir elektronik devrimi de barındırıyor... Daha doğrusu bu bütünleşme olmasaydı, sermayenin küresel bütünleşmesi zaten bu boyutlarda olamazdı...

Burada ülkeler, teknolojiyi üreten ve kullanan, teknolojiyi üretmeyen, ama kullanan, henüz teknoloji kullanımından uzak ülkeler olarak gruplandırılıyor... Ülkemiz bu gruplandırmada, “teknoloji üretmeyen” ülkeler grubunda, ama teknoloji kullanımında da kritik bir eşikte bulunmaktadır.

Olgunun sermaye hareketleri, finansal süreçler yanı başka çalışmaların konusu olabilir. Ancak süreçle birlikte çok hızlı bir gelişme gösteren bilgi teknolojileri boyutunu, doğru değerlendirmek gerekmektedir. Bu teknolojilerin sunduğu olanaklardan yararlanmayı göz ardı etmemek gerekmektedir.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın şu değerlendirmelerini sağduyuyla okumak gerekir:

- ❑ Dünyadaki hızlı değişime uyum sağlayabilen ve insanını bu yeni ortamın gerektirdiği niteliklerle donatabilen, bilgiye erişebilen, bilgiyi üretebilen ve kullanabilen ülkeler, 21'inci yüzyılda etkili ve başarılı olabilecektir.
- ❑ Türkiye'nin sosyal yapısını güçlendirmesi, istikrar ortamını sağlaması, yapısal reformlarını tamamlaması ve bilgi toplumunun gerektirdiği temel dönüşümleri gerçekleştirmesi, küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı olanaklardan en yüksek oranda yararlanabilmenin ve olumsuzlukları en düşük düzeyde tutabilmenin yanında ülkemizin geleceğe hazırlanmasında ve dünyada daha etkili bir konuma gelmesinde kilit bir rol oynayacaktır.

2. BİLGİ TOPLUMU VE BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Bugün, toplumsal, siyasi, ekonomik etkileri açısından İngiliz Sanayi Devrimi'yle eş tutulan ve yeni bir çağa -enformasyon çağına- ya da sanayi ötesi topluma (enformasyon toplumuna) geçiş süreci olarak nitelenen tarihsel bir olguya tanık oluyoruz. Bu olgu, daha çok, üretim sistemlerinin ve iş sürecinin dayandığı teknoloji tabanındaki köklü değişimle ayırt ediliyor. Enformasyon teknolojisindeki olağanüstü gelişmeler bu değişimde belirleyici bir rol oynuyor (TÜBİTAK).

Birçok bilim insanı ve uzman, yirmi birinci yüzyıla ilişkin değerlendirmeler yaparken, bu yeni yüzyılda insanoğlunun bilimi ve bilgiyi yeniden keşfedeceğinde buluşmaktadır. Artık içinde yaşamaya başladığımız yüzyılın toplumu, bilgi toplumu olacak... Bundan kimsenin kuşkusu yok!.. Bir diğer deyişle, 3. Millennium, bilimin ve bilginin yüzyılı olacak... Bilgi toplumuna giden yol bilgiden, bilgiye giden yol bilimden geçecek... Bilgi, yaşamın her alanında en önemli güce dönüşecek. Bilgiyi elinde bulunduran, üreten, iyi kullanan, iyi yararlanan, diğerlerinden daha hızlı erişen, bir adım önde olacak...

Bilimin bilinçli olarak, yani insana, doğaya ve çevreye uyumlu biçimde uygulanmasını insanoğlu bu yeni çağda başaracak... Daha doğrusu başarmak zorunda. Yönetimdekiler, yönetenler ve karar vericiler de sorumlu oldukları alanlarda bilgiden sonuna kadar yararlanacaklar ve bilgiyi toplum yararına hizmetler için en önemli karar destek ögesi olarak değerlendirecekler. Daha doğrusu değerlendirmek zorundalar... Böyle olması umut ediliyor...

2.1. BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI

Sözü edilen umudu gerçeğe dönüştürme çabalarının en yoğun yaşandığı kurum olan TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu), "TÜRKİYE'NİN BİLİM ve TEKNOLOJİ POLİTİKASI"nı oluşturma belgelerinde şu vurguyu yapıyor: "Teknoloji ve onun kaynağını oluşturan bilimin doğrudan bir üretici güç durumuna gelmiş olması, çağımızın ayırt edici özelliğidir. Artık, üretimde yetkinlik bilim ve teknolojide yetkinlik olarak anlaşılacaktır. Dolayısıyla da, bilim ve teknoloji, ekonomik büyüme ve toplumsal refah açısından, stratejik bir önem kazanmıştır. Ülkelerin 'bilim politikaları' da, bu değişime paralel olarak, 'bilim ve teknoloji politikaları' durumuna gelmiş ve bu politikalar, bütünüyle, ekonomiye ve toplumsal yaşama ilişkin kavramlarla örülmeye başlanmıştır."

"Bilim ve teknolojiyi hızla ekonomik ve toplumsal yarara (pazarlanabilir yeni ürün, yeni sistem, yeni üretim yöntemleri ve yeni toplumsal hizmetlere) dönüştürebilme becerisi, genel olarak, inovasyon (yenilik/yenile(n)me) becerisi olarak anılmaktadır. Çağımızda bir ulus, bilim ve teknoloji alanında gösterdiği yetkinliği inovasyonda da gösterebiliyorsa, böylesi bütünsel bir beceriye sahipse, ancak o zaman, dünya pazarlarında rekabet üstünlüğü sağlayabilmekte; küresel süreçlerde söz ve karar sahibi olabilmektedir," denilen belgelerde, "Ulusal İnovasyon Sistemi, Türkiye'nin sanayileşme eşiğini geçip enformasyon toplumuna -ve giderek bilgi toplumuna- evrilmesinin, bu ikili sorunu, aynı zaman diliminde aşabilmesinin manivelasıdır" deniliyor. Bu değerlendirme, "Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltmek, bilim ve teknolojiye egemen, inovasyonda yetkinleşmiş bir ülke yaratmak, tek stratejik seçeneğimizdir" saptamasına varıyor.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın oluşturulması sürecinde DPT bünyesinde oluşturulan 81 numaralı Bilişim Teknolojileri Komisyonu raporunda ise, kendisinden yapılan bir alıntıda Frank WEBSTER şöyle diyor: “Dünya devrimsel bir değişimin başlangıç sarsıntılarını yaşıyor. İnternet ve onun temsil ettiği teknolojiler tüm ekonomiyi, üretimden ticarete, sağlıktan yayıncılığa, turizmden eğlenceye, eğitimin tüm aşamalarını, siyaset ve kamu yönetimini; kısaca yaşamın tüm boyutlarını değiştirmeye başlamıştır. Zaman ve mekan farklılıklarının etkisi ortadan kalkmakta, çalışma, ticaret, eğitim, eğlence biçimleri daha önce düşünülmeyen boyutlarda değişmektedir. Katılımcı yönetim ve doğrudan demokrasi ufukta gözükmemekte, kamu yönetiminde saydamlaşma, verimli, hızlı ve vatandaşa saygılı hizmet verme konusunda yeni olanaklar ortaya çıkmaktadır. İş hayatının hızı ve kapsamı değişmekte, küreselleşme, küçük-büyük tüm kurumları etkilemektedir. Tüm dünya, işletmeler için potansiyel bir pazar olmakta, aynı zamanda potansiyel rakip olmaktadır. Kısaca, ülkelerin kaderini etkileyen, onların birinci sınıf ya da üçüncü sınıf olmalarını belirleyen stratejik önemde Bilişim Teknolojileri öne çıkmaktadır.”

2.2. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Dünyadaki bu değişimin temelinde bilim, bilgisayar ve iletişim alanındaki baş döndürücü gelişmeler; bilgi ve enformasyonun üretilmesinde, saklanmasında, düzenlenmesinde, işlenmesinde, taşınmasında, sunulmasında ve kullanılmasında devrimsel ölçüde gelişmelerin ortaya çıkması yatmaktadır. Bu değişimi sağlayan teknolojilere, “Bilgi Teknolojileri” deniliyor. Bilgi teknolojileri ve onun ürünü araçlar çok hızlı şekilde gelişmekte, maliyetler düşmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bilgi teknolojilerindeki bu gelişme ve toplumu değiştirme süreci, özellikle gelişmiş ülkelerde, sarmal bir şekilde sürmektedir. Bilim, bilgi ve entelektüel ürünler ön plana çıkmakta, bir üretim faktörü olmakta; ekonominin ve değişimin motoru olmakta, en az enerji kadar önemli ve değerli bir kaynak durumuna gelmektedir. Bilgi ve enformasyonun hızla ve kolay yayılabilmesi, insanların iletişiminde yeni olanaklar ortaya çıkarmaktadır. İçinde yaşadığımız “Bilgi Çağı”nda doğru, güncel ve zamanında erişilebilen bilgiler, karar alma süreçlerinde büyük önem taşımaktadır. Makineleşme sanayi toplumu için ne kadar önemliyse, bilgisayar teknolojisi de bilgi toplumu için o kadar önemli duruma gelmiştir.”

2.3. BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ

Doç. Dr. Mustafa AKGÜL de, “Bilgi Teknolojileri Türkiye için stratejik önemdedir. Bu teknolojilere yatırım, ülkenin geleceğine yatırımdır. Bu, kamu ve özel sektörün ortak sorumluluğudur. Katılımcı ve saydam mekanizmalarla kamu, özel sektör, üniversiteler, siyasal partiler, basın, mesleki ve sivil toplum örgütleri dayanışma içinde olmalıdır. Ulusal politikaları oluşturacak, ortaya çıkacak ulusal eylem planına yol gösterecek, eşgüdümü sağlayacak ve birbirini bütünleyecek kurumsal yapılanmalara gidilmelidir” diyor. Anlaşılmaktadır ki, ülkemizin geleceği için bilgiye ve bilgi teknolojilerine yatırım yapmada, her kuruma görevler düşmektedir.

3. AVRUPA BİRLİĞİ KARARLARI VE e-EUROPE

23-24 Mart 2000'de Lizbon'da toplanan Avrupa Konseyi, “Avrupa'yı 10 yıl içinde Dünya'nın en rekabetçi ve dinamik ekonomisi yapmak,” gibi çok iddialı bir hedef belirlemiştir. Konsey, Avrupa'nın, yeni ekonominin ve özellikle internet'in getirdiği fırsatlardan yararlanmak gibi acil bir gereksinimi olduğunu fark etmiştir. Gerek ABD ile aradaki farkı kapatmak, gerekse Avrupa içindeki bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldırmak için Aralık 1999'da Komisyon tarafından benimsenen **e-Avrupa** girişimini geliştirerek desteklemeye karar vermişlerdir.

Bunu gerçekleştirmek için devlet ve hükümet başkanları, Konseyi ve Komisyonu, bir **e-Avrupa (e-Europe)** Eylem Planı hazırlamaya davet etmişlerdir.

Bu Eylem Planının 2002 yılına kadar gerçekleşmesi amaçlanan üç ana hedefi vardır:

1. Daha ucuz, daha hızlı ve güvenli bir internetHerkes için daha ucuz ve daha hızlı internetAraştırmacılar ve öğrenciler için daha hızlı internetGüvenli ağlar ve akıllı kartlarİnsanlara ve yeteneklere yatırım
 - Avrupa gençliğinin sayısal çağa hazırlanmasıBilgiye dayalı ekonomide işgücü
 - Herkesin bilgiye dayalı ekonomiye katılımıİnternet kullanımını teşvik edip artırmak.
 - e-Ticaretin hızlandırılmasıElektronik Devlet: Kamu hizmetlerine elektronik erişim.
 - On-line sağlık
 - Global ağlar için Avrupa sayısal içeriği
 - Akıllı ulaşım sistemleri
 - On-line çevre

Ayrıca e-Avrupa girişiminin Avrupa Birliğinin genişleme süreci içinde yer alması da benimsenmiştir. e-Avrupa'nın genişleme sürecindeki ülkelerce de benimsenmesini ve uygulanmasını öngören girişime **e-Europe+** denmiştir. Bu kabulden sonra yukarıdaki amaçlara **0.** bir madde daha eklenmiştir.

0. Bilgi toplumu için ana taşların yerine oturtulması işleminin hızlandırılması

- Herkes için uygun fiyatlı iletişim hizmetlerinin sağlanmasıBilgi toplumu konusundaki AB müktesebatının benimsenmesi

4. e-TÜRKİYE VE BİLİŞİM ŞURASI

4.1. ULUSAL PROGRAM VE GİRİLEN TAAHHÜT

e-Europe+ girişimine Türkiye'nin de katılabilmesi için, Ulusal Programın "4.18. Bilim ve Araştırma" bölümüne konuyla ilgili bir paragraf eklenmiştir. Bu paragraf ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti **e-Avrupa** Eylem Planı doğrultusunda bir **e-Türkiye** Eylem Planı hazırlamayı kabul etmiştir.

Eylem Planını kamu adına hazırlamakla görevlendirilen TÜBİTAK, 24 Nisan 2001 tarihinde **e-Türkiye** Eylem Planını hazırlamıştır.

Ulusal Programa son anda eklenen paragraf şöyledir:

"Hükümetimiz AB çerçevesinde başlatılan ve yürütülmekte olan E-Avrupa girişimini desteklemekte ve bu girişime katkıda bulunmak istemektedir. Türkiye'de Bilgi Toplumu oluşturmak amacıyla E-Türkiye girişimini başlatıp, yönlendirmeyi ve Avrupa Birliği'ndeki çalışmalarla eşgüdümü sağlayacak bir kurumsal yapıyı, ilgili özel sektör, akademik çevreler, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde oluşturmayı hedeflemektedir."

Hükümet bu taahhütlerini, eEurope+ Eylem Planının hedef tarihi olan 2003 yılı sonuna kadar yerine getirmek zorundadır.

Yapılan ön-uzgörü çalışmalarında, gelişen süreçler karşısında ülkenin yeri belirlenmeye çalışıldığında, Bilgi Toplumuna giden s eğrisi ile Gelişmiş Sanayi Toplumuna giden s eğrisinin bir diğerinden ayrıldığı noktada bulunduğumuz görülmektedir. Bu eğrilerden hangisi üzerinde ilerleyeceğimiz, önümüzdeki birkaç

yıl içerisinde gerekli sıçramayı yaparak bilgi toplumu yoluna girip girmeyeceğimize bağlıdır. Bu kısa süre içinde toplumun varması gereken hedefler nelerdir? (TEKNOTÜRK)

Hedef 1: Toplumun her kesimi kısıtsız olarak ve katlanabileceği bir bedel karşılığında bilgiye ulaşabilmelidir.

Hedef 2: İnsan kaynaklarımızın iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

Hedef 3: Küreselleşme akımı ile artması kaçınılmaz olan beyin göçünü durduracak, tersine çevirecek önlemler belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

Hedef 4: Avrupa Birliği ile uyum, gözetilmelidir.

Hedef 5: Toplumun her kesiminin katıldığı bir uzlaşma platformu kurulmalı, geniş katılımlı bir uzgörü çalışması yapılmalı, burada belirlenecek eylemler uygulanmalıdır.

4.2. TÜRKİYE BİLİŞİM ŞURASI

AB kapsamında verilen taahhütlerin yerine getirilmesi ve gelişen sürecin bir parçası olunabilmesi sürecinin modellenmesine de katkı sağlaması amacıyla, Başbakanlığın 4.09.2001 tarihli çağrısı üzerine Türkiye Bilişim Şurası'nın toplanmasına karar verilmiştir. Hazırlıkları 8 ay süren ve hazırlık sürecinde 300 uzmanın görev üstlendiği Şura 10-12 Mayıs 2002 günleri Ankara'da toplanmıştır.

Şura yukarıda sözü edilen hedeflere ulaşmak için gerekli politikaların ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla; Başbakanlık Müsteşarlığı, Türkiye Zeka Vakfı, Türkiye Bilişim Derneği, Türkiye Bilgi İşlem Hizmetleri Derneği, Türkiye Bilişim Vakfı tarafından düzenlenmiştir.

Şuraya bir mesaj gönderen Cumhurbaşkanı **Ahmet Necdet SEZER**, şunları vurgulamaktadır:

“Bilgi toplumunun dünyada yarattığı dönüşüm sanayi devriminin getirdiği köklü değişikliklerden daha hızlı olmuştur. Gelişmenin temel dinamiği olan bilginin üretimi, yayılması ve paylaşılması bu süreçte yaşamsal önem taşımaktadır. Bu sürecin hızlandırılması, ülkelerin bunu temel alan politikaları yaşama geçirmeleri ile olanaklı kılınabilir.

Bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişimi kullanarak bugün bilgi toplumu aşamasına giren ileri ülkeler zenginliklerden daha çok pay alarak yurttaşların gönenç düzeyini yükseltmekte, dünyanın gelişimine yön vermektedir.

İnsanlar ve ülkeler arasındaki zaman ve uzaklıkları ortadan kaldıran, sağladığı etkili ve hızlı iletişimle toplumları bilginin yol göstericiliğinde evrensel değerler sisteminde buluşturan, katılımı ve paylaşımı artıran bilgi toplumu düzeyine ulaşmak, çağımızda insanlığın ortak amacıdır.

Demokrasi ve insan hakları gibi kavramlar, bu gelişmelerle birlikte özgürlükleri ve katılımı genişletecek yeni anlam ve içerik kazanmaktadır. Bilgi teknolojisindeki gelişmeler buna ortam hazırlamakta, bilgisayar sisteminin ve gelişmiş iletişim araçlarının sunduğu olanaklar halkın karar alma sürecine doğrudan katılacağı demokratik sistemleri öne çıkarmaktadır.

Böylece bilginin üretimine katkıda bulunan ve onu kullanan bireylerin oluşturacağı bilinçli toplumlar, temsili demokrasinin sınırlı özgürlüklerinden doğrudan demokrasinin katılımcı ortamına geçmektedir.

Kendilerini bilgi toplumunun gereklerine göre yapılandıran ülkeler, demokrasi, insan hakları, hukuk ve ekonomi alanlarındaki gelişmelerini sürdürerek geleceğe güçlenerek ulaşacak; buna uyum sağlayamayan toplumlar ise edilgen ve zayıf bir rol üstleneceklerdir. Türkiye'nin bilgi toplumu ereğine ulaşması için hepimiz üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmeli, eksikliklerimizi gidermeli, bilişim teknolojilerinin getirdiği olanaklardan yararlanmak için gerekli çalışmaları planlı biçimde yürütmeliyiz.” Şura çalışmaları 7 çalışma grubunun çalışmalarının yanı sıra genel paneller biçiminde yürütülmüştür. Bu çalışma grupları şunlardı: Sektörün Gelişimi, İletişim

Altyapısı, e-Ekonomi, e-Devlet, Hukuk, Eğitim, Ar-Ge..

Bu çalışma gruplarından **e-Devlet Çalışma Grubunun** temel tartışma konuları şunlardı:

- ❑ e-Devletten kavram olarak anlaşılması gereken, devletin vatandaşlarına karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile vatandaşların devlete karşı olan görev ve hizmetlerinin, karşılıklı olarak, elektronik iletişim ve işlem ortamlarında, kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesidir.
- ❑ e-Türkiye bağlamında devletin önemli hedeflerinden biri, dünya üzerindeki bilgiye en çabuk, en doğru şekilde ulaşmak ve bu bilgiyi işleyerek toplum tarafından mümkün olan en geniş ölçüde paylaşılmasını sağlamaktır. Bu yaklaşım, toplumumuzun dünyadaki saygınlığını artıracak ve bu alandaki gereksinimleri en iyi şekilde yanıtlayarak yaşamı kolaylaştıracaktır.
- ❑ Şeffaf, saygın ve güvenilir bir devlet olmanın ön koşulu, yaşananları ve düzenlemeleri halkla, açık olarak paylaşmaktır. Tüm bu süreçler, ancak bilişim teknolojilerinin devlet işleyişinde etkin ve verimli kullanımı ile olanaklıdır.
- ❑ Bu durumda, kamu sektörünün hizmetleri etkinleştirilerek, topluma en hızlı, en açık bir biçimde ulaştırılması zorunlu olmaktadır.
- ❑ Hedef, halkına değişimi iyi anlatmış, e-Devlet mekanizması için gereksinim duyulan altyapıyı oluşturmuş, devlet fonksiyonlarını yerine getirenleri gerekli bilgilerle donatmış ve sunduğu hizmetleri bilişim ortamına aktarmış bir “Devlet” yapısına ulaşmak olmalıdır.
- ❑ Türkiye, bilişim teknolojilerine hakim, bütün dünyada aranan niteliklere sahip uzman kadrolara sahiptir. Bu kadroları ‘e-Devlet’ hedefi etrafına odaklamak, başarının en önemli öğelerinden birisi olacaktır.

4.3. e-DEVLET İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

Bilişim Şurasında, ‘e-Devlet’ olabilmek için, hiç zaman yitirmeden acilen alınması gereken önlemler arasında şunlar yer almaktadır:

- ❑ e-Devlet’in, tümüyle teknolojiyle sınırlı bir atılım olmayıp, ‘değişim süreçleri’ni benimsemiş bir yönetim anlayışı olduğunun, önce tüm devlet kademelerinde, sonra da tüm toplum katmanlarında benimsenmesinin sağlanması,
- ❑ Kültürün, eğitim süreçlerinin her evresine sokulması ve eğitiminin verilmesi,
- ❑ Tüm kamu yönetim süreçlerinin, e-Devlet yaklaşımı ile yeniden yapılandırılması, bu çerçevede verimliliğin temel alınması,
- ❑ Ülkemiz bilişim politikalarını oluşturacak, uygulamaları koordine edecek, denetleyecek ve gereksinimleri saptayıp önlemleri alacak, özerk bir oluşumun (Singapur ve İngiltere örneklerinde olduğu gibi) kurulması,
- ❑ Vatandaşın devlet işleyişine katılımının sağlanması,
- ❑ Kamuda çalışan bilişim personelinin nitelikli olabilmesinin sağlanması; istihdam, özlük hakları, terfi ve hizmet içi eğitim mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi,
- ❑ Kamudaki bilgi işlem yapılanmalarının dünya standartlarında oluşumunun sağlanması,
- ❑ Devletin şu an kullandığı bilişim altyapısının, daha verimli, paylaşımcı ve uyumlu çalışmasının sağlanması,
- ❑ Kamu hizmetlerindeki mükerrerliğin önlenmesi için e-Devlet portalının kurulmasının hızlandırılması,
- ❑ Veri standartlarının oluşturulması,
- ❑ Bilgi paylaşımı ve iletişim kültürünün oluşturulması,

- ❑ e-Devleti tetikleyici öncelikli projelerin yaşama geçirilmesi,
- ❑ Gereksinme duyulan e-Devletin gereklerini de karşılayan düzeye getirilmiş mevzuat değişikliklerinin acilen yapılması,
- ❑ İletişim alt yapısının olması gereken düzeye getirilmesi,
- ❑ Güvenlik altyapısının oluşturulması.

Türkiye'nin bu adımları hızlı biçimde atması gerekiyor...

4.4. e-DEVLETE YAKLAŞIM ÖRNEKLERİ

Türkiye gereken adımları atmakta gecikirken, birçok ülke çoktan bu adımları attı ve diğer ülkelerle arayı açtı...

Clinton döneminde yapılan büyük yatırımları sürdüren ABD Başkanı Bush, 2003 yılında bilişim teknolojileri için 53 milyar dolar harcayacağını duyurarak öncelikli olarak uygulanmaya konulması gereken 24 e-devlet projesini açıkladı. Bu projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için doğrudan Başkana bağlı bulunan Bilişim Teknolojileri ve e-Devlet kurumunun başına Mark Forman getirildi.

Aynı şekilde İngiltere'nin bilişim politikalarına yön vermesi, kamu kuruluşlarının yeniden yapılandırılması için Başbakan Blair'a direkt olarak bağlı 350 çalışanı bulunan E-envoy ofisi Eylül 1999 yılında kuruldu ve başına Ocak 2001 yılında Andrew Pinder getirildi.

Singapur hükümeti ulusal eylem planını 1981 yılında uygulamaya koyarak e-devlet kavramını başarıyla hayata geçirmiş, yaptığı çalışmalarla ABD, İngiltere, Kanada başta olmak üzere birçok e-devlet şampiyonu olan ülkeleri geride bırakmıştır. En gelişmiş ana kapı (portal) olarak bilinen e-Vatandaş, 1997 yılında pilot çalışma olarak başlatılmış, 150'den fazla servisi vatandaş ve iş dünyasına sunar duruma getirilmiştir. Bürokrasiyi ortadan kaldıran, her tür kamu hizmetini internet üzerinden gerçekleştirmek için gerekli çalışmaları tamamlayan Singapur hükümeti, birçok ilke imza atarak teknoloji devrimini gerçekleştirmiştir (YANIK).

Almanya'da e-Devlet uygulamaları İçişleri Bakanlığının eşgüdümünde gerçekleşmektedir. Almanya, 1.01.2005 tarihinde e-Devlet uygulamalarına geçmeyi hedeflemektedir. Bu tarihten başlayarak Alman vatandaşları, devletle olan 1200 işini elektronik (sanal) ortamda çözümlenecektir.

5. BİR ARA DEĞERLENDİRME

Buraya kadar sözü edilenlerden bazı çıkarsamalar yapmak ve bazı vurgulara yapmak olanaklıdır...

- ❑ Geçen 2.500 yılda dünya nüfusu 50 kat artarken, bilgi 10.000.000 kat artmıştır. Artış, daha da hızlanarak sürmektedir.
- ❑ Bilgi toplumu, artık söylemlerin değil uygulamaların konusu olma noktasındadır. Bilgi toplumuna geçişi niteleyen e-Devlet uygulamaları için Japonya ve ABD 2003'ü, Kanada-Almanya ve İngiltere 2005'i hedeflemiştir.
- ❑ Günümüzde hem ülkeler, hem ülkelerin kurumları, meslekleri, hem de insan kaynakları çok hızlanmış bir değişim ikliminin altında yaşamaktadırlar. Bu iklim koşullarına uyum sağlamak gerekmektedir.

- ❑ Dünya Bankası raporlarına göre e-Devlet'e (e-government) geçişte, % 20 teknoloji, % 35 süreçler, % 40 değişim yönetimi, % 5 şans rol oynayacaktır. Buradaki % 40 oranı, bu süreçte değişimin önemini ortaya koymaktadır.
- ❑ Bu değişim, bütünsel merceklerle bakıldığında, içinde birçok olumluluğu barındırır da, tehlikeleri ve olumsuzlukları da barındırmaktadır.
- ❑ Olumsuzlukların tuzağına düşmeden, süreci tümüyle reddetmeden, bir uyum konseptinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yapılmazsa, süreçten dışlanma olasılığı yüksektir.
- ❑ Ülkemizin bütün kurumlarının bilgi teknolojilerinin, başta da internetin sunduğu yeni olanaklar çerçevesinde, var olan durumlarını hızla sorgulamaları zorunludur.
- ❑ Bu yapılırken, sürecin gereği olarak, projeci düşünmek gerekmektedir.

Ülkemiz, uzun yılların birikimleri sonucu, şişe ağzında birikmiş, ikide birde ayağına takılan sorunlarla yüzleşiyor. Yüzleşmek zorunda kalıyor. Bunun sonucunda ya bu sorunları aşma kararı verecek, ya da bu sorunlarla, daha da kötüsü onlara eklenecek başkalarıyla yaşamayı bir toplumsal alışkanlığa dönüştürecek. Bu sorunları aşmak ise, öyle görünüyor ki, eski yöntemlerle ve yaklaşımlarla olanaklı değildir. Her şeyden önce olaylara yaklaşımın, onların kavranışının, temel olanla göreceli olanın ayırmsanabilmesinin sağlanması gerekiyor. Bu ise, bizde kabaca "kafanın değişmesi" olarak nitelenen, ama aslında kafanın değil de onun içinin değiştirilmesi anlamında bir düşünsel değişimi zorunlu kılıyor. Bart KOSKO, "Değişmeden öğrenemez ve öğrenmeden değişemeyiz," diyor. Bu öncel koşul sağlanmadan, eski yaklaşımlarla bir ulusal yenilenmeye soyunmak, sonucu baştan belli güreşe çıkmakla eş anlamlıdır. Hoş bir nitelme var: "Akıllı insan aklını iyi kullanabilen; daha akıllı insan ise, aklına başka akıllar katabilendir." Aklımıza başka akıllar katmaya çalışarak, bu sürecin zorunlu kıldığı dönüşümlere başlamak zorundayız...

Türkiye açısından bakıldığında, şu anda çizilmiş bir e-devlet konseptinin olmayışı, stratejilerin belirlenmemiş olması e-devletin önündeki en büyük engellerden yalnızca bir tanesidir. Bu değişime ayak uydurmak ve sonuçlarından yararlanmak için kamu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla saydam ve sürekli çalışan mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Bu mekanizmalar aracılığıyla ulusal eylem planı hazırlanmalı, tüm ülkenin bilişim ve iletişim alanında gelişebilmesi için gerçekçi kısa, orta ve uzun döneme yayılmış hedefler belirlenmelidir (YANIK).

6. HARİTA SEKTÖRÜ NEREYE?

6.1. GENEL YAKLAŞIM

Haritacılık mesleği, 5.000 yıllık uzun yürüyüşünde, hep değişimlerle iç içe yaşamıştır. Beklentilerin değişmesi, teknolojik gelişmeler, yeni bilimsel çabalar haritacılıkta hemen yansılarını bulmuştur.

Günümüzde de yukarıda bir bölümü vurgulanmaya çalışılan değişimler ve gelişmeler karşısında, nereye kadar değişmeden kalabiliriz? Değişmeye karşı direncimizi sürdürsek de, varlığımızı sürdürebilir miyiz?

Günümüzde meslek alanımızın faaliyetler portföyüne baktığımızda, bilinen, klasik faaliyetlerinin yeni teknolojilerle yürütüldüğü, bu faaliyetlere bazı yenilerinin de eklendiği görülmektedir.

- ❑ Mekansal Bilginin Artan Önemi

- ❑ Coğrafi Bilgi Sistemleri-Kent Bilgi Sistemleri
- ❑ GPS
- ❑ Uzaktan Algılama
- ❑ Laser Scanner
- ❑ e - iş, m - iş
- ❑ İnternet uygulamaları
- ❑ Mekanın Kullanımında Yeni Süreç
- ❑ Arazi Yönetimi Kavramlaşması

Deniliyor ki, “Artık her meslek kendi özünü yeniden tanımlamalı ve buradan yola çıkarak, disiplinlerarası çalışmalardaki yerini belirlemeli...”

Artık mesleki uygulama alanlarımıza bağnazca yaklaşamayız. Günümüzde mekanla ilgili sorunlar sorun olmaktan çıkıp “sorunsal”a dönüşmüştür. Bunların üstesinden tek bir meslek grubunun gelmesi olanağı ise kalmamıştır. Bu nedenle meslek sorumluluklarımızı yerine getirirken, sorunsalın yapısına göre birçok meslekle işbirliği yapmamız gerekecektir. Bu da bizlere, disiplinlerarası çalışma refleksi kazanma konusunda görevler yüklemektedir.

Mesleğimiz, yeni yüzyılın zorunlu kıldığı dönüşümlerle kenetlenirken, kendisini bir meslek olarak var eden özünü koruyacaktır... Bu öz, başlangıcından bu yana, mekansal objelerin ölçülmesi, projelerin mekansal ilişkilerinin kurulmasıdır...

Önümüzdeki sürece bakıldığında mesleğimizi bekleyen en temel görevin, mekansal verilerin bilgi sistemlerinin gerektirdiği biçimde yapılandırılmaları olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hem verilerin saptanması, hem işlenmesi ve hem de sunulması süreçlerinin bu hedefe yönlendirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde bilgi teknolojilerine dayalı bir meslek ortamı, “**e-haritacılık**” olarak nitelenmektedir. Eğer hedef e-haritacılık olarak konulacaksa, yapılanmaların bu bazda yeniden düzenlenmesi gerekecektir.

Burada gelecek açısından bakıldığında vurgulanması gereken bir diğer nokta, “mekan” kavramına yeni yaklaşımlardır. Artık mekana, daha bütüncül yaklaşımlar içinde olma zorunluluğu vardır. Bu açıdan bir kavramın, geleceğimiz açısından daha fazla önemsenmesi gerekir: **Arazi Yönetimi** (land management)... Artık mekanla ilgili kararları, düzenleme süreçlerini, yatırım düşüncelerini bu kavramın içinde değerlendirerek ele almak doğru olacaktır. Bu kavram, mekanla ilintili kurumlar, meslek grupları, ilgililer arasında bugüne kadar süren ilintisizlik dönemine son vererek, her gün daha kötü kullanım örneklerini izlediğimiz mekanlarımız konusunda geleceğin güvencesi olarak benimsenmelidir. Sektörel faaliyetlerimizin yeniden düzenlenmesinin anahtar sözcüğü, **arazi yönetimidir**...

6.2. BİR BELGE

1998 yılında Alman Jeodezi Komisyonu tarafından bir belge yayınlandı: **Jeodezi 2000++ - Alman Jeodezi Komisyonunun Bir Strateji Belgesi** (Geodäsie 2000++ - Ein Strategiepapier der Deutschen Geodätischen Kommission)...

“Çağımız, sanayi toplumundan, hizmet ve bilgi toplumuna geçiş çağıdır. Bilgi ve iletişim teknolojileri, bir yandan ürünlerin minyatürleşmesine ve hizmetlerin desantralize edilmesine, öte yandan da kürselleşmeye ve uluslararasılaşmaya ilişkin büyük olanaklar sunmaktadır,” diye başlayarak toplumsal gelişmeleri değerlendiren belge, dana sonra haritacılık alanındaki gelişmeleri ele almaktadır.

“Yakın geçmişe kadar, haritacılığın görev alanı, açıkça sınırlandırılabilirdi. Arazi ölçmecileri, arazide ağırlıklı olarak kadastro ve teknik görevler için geometrik temelleri belirliyor, onları planlar ve haritalar biçiminde sunuyorlardı. Bu yerel alımlar, bölgesel ya da ulusal çerçevede birbirine bağlanıyor, ürünler daha büyük ölçekli sorunların çözümünde kullanılıyordu. Yeryuvarı ölçmeleri, bir bütün olarak (gravite alanını belirlemek de içinde olmak üzere) yeryuvarının belirlenmesiyle ve yeryuvarının uzayda yönlendirilmesiyle uğraşıyordu. Bu görevlerin üstesinden gelinmesi, “ölçme, hesaplama ve sunma sanatı”ndan en üst düzey şeyler istiyordu. Şu, artık pek az şaşırtıcıdır: Son onlu yılların çok köklü teknolojik dönüşümlerle yeni oluşan olanakları, haritacılığı, tüm alanlarda bir başka bilimsel disiplini olmaya zorlamıştır... Bu dönüşümün en iyi göstergeleri: Mesleğimize tümüyle yeni ölçme ilkelerinin katılması, ölçme ve hesaplama süreçlerinin otomasyonu, ekstrem biçimde yüksek bellek kapasiteleri, sunma ve iletişim araçları, haritacılığın gerçek anlamda üç boyutlu ve global olduğu uydu teknikleri...

Sonuçlar yalnızca ölçü duyarlıklarının inanılmaz biçimde yükselmesini ve otomatik ve herhangi bir sıklıkla yinelenen ölçü süreçlerini doğurmakla kalmadı. Yanı sıra rölyeflerin nokta biçiminde saptanabilmesi (vektör sunum), yüzeysel, mekansal ve mekanın koordinatlarıyla yeniden verilebildiği alımlarla (vektör sunum) genişlemiştir. Ve tüm bu bilgi kaynaklarının ağ biçiminde ilişkileneşinden ve bunların anlamsal (öznitelik) bilgilerle bağlanmasından coğrafi bilgi sistemleri doğmuştur.

Birçok klasik haritacılık görevi, bugün rutin biçimde ve geniş ölçüde otomatik olarak yapılmaktadır. Bunlar artık akademik olarak eğitilmiş elemanlar olmadan yapılmaktadır. Öte yandan, haritacılık, önemli ve güncel toplumsal, ama aynı zamanda bilimsel istemlere yönelik katkıları sağlama olanağı sunmaktadır. Çağdaş anlamda yaşamın sürdürülmesi konusunda üzerinde düşünülmesi gereken önemli faktörler olarak, örn.: toprak miktarı değişmez kalırken artan nüfus yoğunluğu, mal dolaşımının artması ve yoğunlaşan trafik akımının hüküm sürmesi, artan çevre bilinci, dinlenme mekanlarına yönelik artan istemler, yurttaşların planlamaya ve planlama kararlarına katılım konusunda artan istekleri sayılabilir. Haritacılığın da yakın ilişkide olduğu bilimsel alanlara ilişkin örnekler olarak da, klima sorunsalı, biyosferdeki değişiklikler, deniz yüzeyi yükselmeleri ya da doğa afetlerinin önceden kestirilmesi sayılabilir.

Haritacılık, bu arada dördüncü boyut olarak “zamanı” keşfetmek zorundadır. Belki de geleceğin isteminin, “iki, üç ya da dört boyutlu olarak süreci tanıyan ve anlayan, bununla yetinmeyerek süreci etkilemeye ve yönlendirmeye kadar giden tanımlayıcı bir jeodeziye yönelik adım atılması,” olduğu söylenebilir. Bu, şu anlama gelmektedir: Global ve yerel boyutlarında yeryüzü dışsal ve içsel güçlerin karşılıklı etkisinde görülebilir, bitki örtüsüne ve toprağın kullanılmasına etkisi ölçülebilir, ulaşım hareketleri saptanabilir ve böylece bunlara el atılabilir, robotların hareketleri ya da üretim süreçleri denetlenebilir ve düzeltilebilir, doğa ve yerleşmeler bizim içinde yaşayabildiğimiz tasarlanmış gerçeğe dönüşebilir, planlama önerileri ve süreçleri seçenekli olarak değerlendirilebilir...

Bugünkü haritacılığın geniş inceleme alanı, köy ve kent yenilemeden mars topoğrafyasına, mühendislik ölçmelerinden mimarlık fotogrametrisine, çevrenin izlenmesinden Antarktika Projesine, temel fizikten araç izlemeye ya da yer dönmesinde kadarki geniş alan, haritacılığın gelecek yüzyıla giden yolda varlığını sürdürmesinin kanıtlarını oluşturmaktadır.

Birçok konuda, temel ağlar, deprem, çevre, arazi kullanımı konularında uluslar arası işbirlikleri dönemi başlamış bulunmaktadır. Bunların dışında kalmamak gerekmektedir. Özellikle birçok devletin yükümlülükler üstlendiği Gündem 21 (1992 yılındaki Rio de Janeiro Çevre Konferansı) bağlamında, bizler de geleceğe yönelik yükümlülüklerimizi gözden geçirmeliyiz. Yani artık kendi içine kapalı bir meslek olmaktan kurtulmak ve dışarıya, uluslararası alana yönelmek

gerekmektedir. Sürdürülebilir ve sürekli bir gelişme için, çevreye, arazi kullanımının izlenmesine, planlamaya, arazi yönetimine, arazi düzenleme önlemlerine olan gereksinimler gözle görülür biçimde artmaktadır. Tüm bu faaliyetler için de mekansal temel veriler ve bilgiler önem kazanmaktadır. Ülkemizdeki bu verilerin, aynı zamanda uluslararası yükümlülüklerimizi de yerine getirebileceğimiz biçimde yapılandırılmaları, sektörümüzün önünde duran en önemli görevdir.”

Kendi ülkemiz açısından hem bu alıntıların, hem de belgenin bütününe ve diğer belgelerin incelenmesinde sayısız yararlar vardır...

6.3. BİR ÜLKE: ALMANYA

14 Mayıs 2001 günü Berlin İletişim Müzesinde düzenlenen “BundOnline 2005 – Çağdaş Bir Yönetim İçin eGovernment” konulu günde konuşan Almanya Başbakanı Gerhard SCHRÖDER’in, “Bilgi Toplumunda Çağdaş Yönetim” başlıklı uzun konuşmasından bazı alıntılar şunlar:

“Bugün Almanya’da yaklaşık 800.000 kişi bilişim ve iletişim sektöründe çalışmaktadır. Hükümet, bu alandaki gelişme ve istihdamın büyük potansiyeli olduğunu bilmektedir. Bu nedenle politikamız, bu potansiyeli geliştirmek, yararlanmak ve aynı zamanda gelişmenin birçok insan tarafından adil ve aktif biçimde paylaşılmasını güvencelemeyi hedeflemektedir.

Biz, olabildiğince çok insanın, bu yeni medyaları kullanmaya başlamalarını istiyoruz. Bu doğrultudaki bir ilk adım, “21. Yüzyılın Bilgi Toplumunda Innovation ve İş Yerleri” Eylem Planıdır. Buna biz 1999 yılında karar verdik. Bu program, Almanya’yı dünya ölçeğindeki bilgi toplumunda önder bir konuma oturtmayı sağlayacak. Bundan başka 2000 yılının eylül ayında “Herkes İçin Internet” başlığıyla 10 maddelik bir program başlattık ve sistematik biçimde uyguladık.

Erişilen bazı önemli başarıları belirtmek isterim:

- *Bu sıralar Almanya’daki tüm okulların %95’i multi-media özellikleri olan PC’lerle donatılmıştır. 2001’in ortalarında tüm okullar internet erişimine sahip olacaklardır.*
- *2000’in sonunda, hükümetin ve ekonomi çevrelerinin çabalarıyla, IT ve medya mesleklerinde 50.000’den fazla öğrencinin okutulabileceği kapasite yaratılmış olunacaktır. Bu doğrultudaki hedef, bu kapasiteyi 2003 yılında 60.000’e çıkarmaktır.*
- *Almanya’daki tüm kamusal kütüphanelerin %60’tan fazlası, 2000’in sonundan beri bir internet bağlantısıyla ve medya köşesiyle donatılmış durumdadır.*
- *Ekim 2000’den bu yana, İş ve İşçi Bulma Kurumu, işsizlere bir “Internet Belgesi” edindirmek için çalışmaktadır ve böylece onların iş bulma şanslarını yükseltmek istemektedir. Şimdiye kadar 60.000 işsiz bu olanaktan yararlanmışır.*
- *Internet, ayrıca bir medya olarak iş aramada da yardımcı olabilir. Bu nedenle Federal İş Kurumu 181 şubesinde Internet Merkezi kurmuştur. Buralarda işsizler, iş önerilerini internette rahatça inceleyebilmektedirler.*
- *2001’in ortalarına kadar bilgi toplumunun önemli yasal altlıklarında gerekli çağdaş değişiklikler yapılmış olacaktır.*

Bir ülkenin gelişmesi ve istihdamı, bunun yanı sıra da vatandaşlarının yaşam kalitesi, devletin hizmetlerini ne kadar iyi ve hızlı yerine getirdiğine bağlıdır. Kamusal yönetim, iş

yapma biçimini, bilgi toplumunun gereklerine uyarlamayı ve böylece örnek olma işlevini yerine getirmeyi hedeflemiştir.

Bizler kendimizi, 10-Nokta-Programı çerçevesinde, 2005 yılına kadar sanal ortama taşınabilir olan federal yönetimi, on-line olarak işler duruma getirmekle yükümlü tuttuk. Bu, aynı zamanda vatandaşların büyük bölümünün isteklerine uygundur. Bugün vatandaşların %69'u, kurumsal işlerin doğrudan iletişimle internet üzerinden görülebilmesini istemektedir. Vatandaşlar, devletin hizmetlerinin hızlı ve karmaşık olmayan biçimde yapılmasını istemektedirler. Vatandaşlar kamusal işlerde daha fazla açıklık ve daha az bürokrasi istemektedirler...

e-Government biçimindeki çağdaş yönetim, yalnızca memurların yeni bir anlayışa sahip olmalarını istememektedir. Ben eminim ki, böylesi bir çağdaşlaşma, yönetimdekilerin, devlet görevdekilerin ve vatandaşların bizzat kendilerinin, hepimizin anlayışını değiştirecektir. Vatandaşlar internet üzerinden her şeyi izleyebilecekleri için yönetim süreçleri saydamlaşacaktır.

Ortaya çıkacak bütün zorluklarda, bunlara karşı meydan okumalıyız ve bu gelişmeleri şans olarak kavramalıyız. Geleceği güvenceli, verimliliği yüksek ve vatandaş dostu bir devlet için şans olarak... Bu, ayrıca, kamu yönetiminin tüm alanları için geçerlidir. 2005 yılına kadar, vatandaşlarımız, özel sektör, eyalet yönetimleri ve belediyeler için hazırlamayı hedeflediğimiz 1.200 hizmet, internet ortamından görülebilir duruma gelecektir.

Hiç zaman yitiremeyiz. Tersine, dönüşümlere hemen başlamalıyız. Bunun için federal hükümet 4 stratejik nokta saptamıştır:

- Tüm federal yönetimden model projeler, yol göstericiler olarak hizmet etmelidir.
- İkinci nokta, internette konfederasyonun merkezi yönetim portalı olan, www.bund.de'dir.
- Hizmetlerde kullanıcı dostu olmayı ve kaliteyi ön planda tutan ortak bir kamusal hizmet sunumu
- Olabildiğince ortaklaşa davranmak ve ortak teknik standartları geliştirmek ve kullanmak... Bu bağlamda 130 kurum ve bunların şubeleri BundOnline 2005'in gerçekleşmesi için sorumludurlar.

Her kurumun özel çözümler geliştirmesine çalışamayız ve çalışmayacağız. Çünkü bu özel çözümler sonuçta uyum göstermeyeceklerdir. Başarılı bir e-Government içsel yönetim süreçlerinde ortak bir yeniden yapılanmayı gerektirmektedir. Bunun için ortak çalışmalıyız ve yetki alanı ve kurum sınırlarını aşmalıyız. Yalnızca bu yolla verimli bir veri değişimine erişebiliriz... Buradaki amaç şudur: Vatandaşlar değil, veriler dolaşmalıdır..."

Yalnızca bir bölümü aktarılan bu konuşmanın aslında vurgusu şudur: En üst siyasi irade sürece sahip çıkmalıdır... Schröder'in konuşması bir örnek olması için verilmiştir. Çizilen bu çerçeveye uygun olarak, mekansal veriler alanında bir yapılandırma yoluna gidilmiştir ve bunun modeli, Bakanlıklararası bir Komisyon tarafından hazırlanmış ve İçişleri Bakanlığı'nın Genel Sekreteri'nin sunuş yazısıyla, "Mekansal Bilgi ve Çağdaş Devlet (Geoinformation und moderner Staat)" adıyla, Federal Kartoğrafya ve Jeodezi Kurumunca yayınlanmıştır.

Bakanlıklararası Mekansal Bilgi İşleri Komisyonuna (Der Interministerielle Ausschuss für Geoinformationswesen (IMAGI)) katılan kurumlar şunlardır:

- İçişleri Bakanlığı (yürütücü)
- Başbakanlık
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Eğitim ve Araştırma Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı
- Çevre, Doğa Koruma ve Rektör Güvenliği Bakanlığı
- Tüketiciyi Koruma, Beslenme ve Tarım Bakanlığı
- Ulaşım, Bayındırlık ve Konut Bakanlığı
- Savunma Bakanlığı
- Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı

Sürekli Konuk Olarak:

- Federal Almanya Eyaletleri Haritacılık Kurumları Eşgüdüm Kurumu

Raporun içeriği ise şu başlıklardan oluşmaktadır:

- Mekansal Bilgiler Nelerdir?
- Mekansal Bilgilerin Toplum İçin Önemi ve Yararları Nelerdir?
- Mekansal Bilgiler Nereden Elde Edilir?
- Eşgüdümün Zorunluluğu
- Almanya İçin Bir Mekansal Veri Altyapısı
- Planlama ve Ulaşımında Doğa Koruma ve Çevresel Etki değerlendirme
- Ulusal Park Yönetiminde Mekansal Bilgiler
- Alman Meteoroloji Hizmetlerinde Mekansal Veriler
- Hava Temizliğinin Kontrolü – Hessen Eyaleti Örneğinde Yere Yakın Ozon
- Acil Durum Önlemleri – Çevre Radyoaktivitesinin Kontrolü
- İç Güvenlik – Mekansal Suçluluk Analizleri
- Savaş Araçları Uzay Hizmetleri
- Donanmanın Yönetimi
- Hedeflenen Tarla Verimliliği
- Ormancılık Kullanımları
- Federal Seçim Bölgelerinin Yeni Bölümlemesi
- Bölgesel İstatistik Atlası
- Kısaltmalar
- Sözlük
- Federal Hükümetin 17 Haziran 1998 Tarihli Kabine Kararı
- Alman Federal Meclisinin 15 Şubat 2001 Tarihli, “Federal Almanya’da Mekansal Verilerin Kullanılması”na İlişkin Kararı
- Önemli IMAGI Kararları
- Federal Yetkilerde Meta Veriler-Bilgi Sistemleri (İnternet Üzerinden Erişilebilir)
- Mekansal Verilerin Federal Yetkilerde ve Diğer IMAGI Tarafından Bilinen Bağlamda Donanımlar
- Adresler ve Donanımlar
- Kaynaklar

- Şekillerin Özeti
- Kullanım Örnekleri
- Diğer Bilgiler

Bunlar uzun uzun, hatta bu kadar ayrıntılı neden verilmektedir? Bazı süreçler için yaşanmış deneyimler, bize zaman ve yol kazandırabilir...

7. DÖNÜŞÜM ALANLARI

Yukarıda anlatılanlar bağlamında, sektörümüzün, yeni teknolojik süreçler, özellikle de bilgi teknolojileri alanındaki gelişmeler ışığında ve yeni meslek uygulamaları karşısında, bazı dönüşümleri gerçekleştirmesi gerekmektedir.

7.1. İNSAN KAYNAKLARININ SÜRECE HAZIRLANMASI

Önümüzdeki süreçte bizi bekleyen yeni toplumsal iklimde var olabilmek, bilgi toplumunun ayakta kalan üyesi olmak için TÜSİAD, 1200 yeni sözcüğün öğrenilmesi gerektiğinden söz etmektedir.

Öte yandan “ömür boyu bir meslek ilgilisi olmanın yerini, ömür boyu öğrenmeye” bıraktığından söz ediliyor.

Öğrenen insan, öğrenen yurttaş, mühendis olmak... Önümüzdeki sürecin içinde var olmak, böylesi bir devingen yapıya sahip olmakla olanaklı.

Türkiye Bilişim Şurasında da saptandığı gibi, günümüzde ülkelerin zenginlikleri, öncelikle bilgili ve eğitilmiş insan kaynaklarının zenginliği ile ölçülmektedir.

Avrupa Birliği’ne tam üye olma sürecindeki ülkemizin genç ve dinamik nüfusu ile, etkili bir ekonomik güç oluşturabilmesi, bireylerini eğiterek bilgi toplumuna dönüşümüyle sağlanabilir.

Türkiye 21. yüzyılda varlığını sürdürebilmek için milli eğitimini ciddi bir biçimde yeniden yapılandırmak zorundadır. Eğitim sistemimiz geleceğin bilgi toplumunun bireylerini yetiştirmeye yönelik olmalıdır.

Bu eğitimin ilkeleri ise; Toplumumuzun tüm kesitlerinde yaratıcı, esnek, yenilikçi ve dünyaya açık düşünce biçimini oluşturmak, bireylerimizin yaşam boyu eğitimini sağlamak ve sosyal sorumluluğunu geliştirmek,

- Okullarımızı kendi aralarında ve çevrelerindeki dünya ile bağlantılandırmak,
- Yeni eğitim yöntemleri kullanarak eğitimde etkinliği ve verimliliği artırmak,
- Milli Eğitim Sistemimizin kurumsal ve yönetsel mükemmeliyetini sağlamaktır.

Bu temel hedefleri yaşama geçiren politika ve stratejileri üretmek, gerekli planları ve eylemleri yapmak üzere ülkemizin tüm kaynaklarını seferber ederek bilgili insan gücü yetiştirmek en önemli önceliğimiz olmalıdır.

Sürecin okul öncesi, temel eğitim, lise, üniversite (lisans, yüksek lisans) ve hizmet içi eğitim, yaşam içi eğitim olarak, yani bitmeyen bir süreç olarak tasarlanması gerekecektir.

Bu eğitim alınmadığı, eğitim tabanlı bir değişim yaşanmadığı sürece, gelişen süreçlere uyum göstermek olanaklı değildir. Türkiye Bilişim Derneği tarafından 23.05.2001 tarihinde düzenlenen “Ülkenin Yeniden Yapılanması ve Krizden Çıkışta Bilişimin Yeri ve Görevi” başlıklı panelin sonuç bildirgesinin “**e-Devlette Üst Yönetimin Rolü**” bölümünde, “Kurumlarda e-Devlete geçiş sürecindeki direnç noktalarının daha

çok 'orta yönetim' olduğu gözlenmektedir. Bu direnç eğitimle kırılmalıdır," saptaması yapılmaktadır. Bu saptama sürekli ve sistematik hizmet içi eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Yapılacak kurum içi eğitimler, ya da kurslar biçiminde verilen eğitimler, "sertifika" disiplini altına alınmak zorundadır. Belgeli eğitimlerin, "katılım belgesi" vermeyi değil, "başarı belgesi" vermeyi ereklemesi gerekmektedir. Amaç katılımcıların, bilgi toplumunun gerektirdiği araçlarla donatılmalarının sağlanmasıdır.

Bu bilgilerle yüklenen insan, ancak yeni yapılanmaların katalizörü olabilir.

7.2. KURUMSAL DÖNÜŞÜMÜN PROJELENDİRİLMESİ

Bilgi teknolojilerinin gerçek etkileri, ancak kurumsal dönüşümle birlikte uygulanmaları durumunda ortaya çıkabilir. Eski yapılarla yeni süreçler yaratmanın olanağı yoktur. Ancak ülkemizde bürokrasinin genelde tutucu olduğu, değişimlere karşı direnç gösterdiği bir gerçektir. O nedenle siyasi önderlerin, değişime inanmış olmaları çok önemlidir.

Ülkemizde devlet yapısının yeniden yapılanması gereğini birçok uzman, kurum, parti dile getirmektedir. Ancak ülkemizin temel çelişkilerinden birisi, "söylem-eylem çelişkisi" olduğundan, değişim genelde zor olmaktadır.

Ancak kurumlarımızın "teşkilat yasalarının" bilgi toplumunun gereklerini gözetemediği bir gerçektir. Bu nedenle bilgi teknolojilerine uyum sürecinin kurumsal dönüşümlerle birlikte yaşanması gerekmektedir.

Tersi durumda, kurumlarda teknoloji ve veri mezarlıklarının büyümesi süreci sürecektir.

Amaç tüm kurumlarda, bilgi odaklı bir yeni atmosferin yaratılması olmalıdır. Bu atmosfer, bir kere oluşan bir atmosfer olmayacağından, yapının "kendisini yeniden üreten" devingen bir yapı olarak tasarlanması gerekecektir.

Burada, yaşatma, güncelleme faaliyetlerinin yeni yapının en stratejik modülleri olması gereği özellikle vurgulanmalıdır.

Bu çerçeveden bakıldığında, kurumların, yetki, görev, iş görme ve yaşatma süreçlerini yeniden tanımlayan yasal düzenlemeler gereği ortaya çıkmaktadır.

Kurum, hizmet anlayışını kökten değiştirirken, bunu ISO Belgeleri gibi belgelerle disiplin altına almak zorundadır.

Bir yapı kendi iç bütünlüğünü kuramadığı sürece dışarıya karşı etkili olamaz... Kurumun kendi iç bütünlüğünü kurması, bilgi teknolojileri ile artık daha kolaydır. Adına "groupware" uygulamaları denilen teknolojiler, kurumun iç bütünlüğünü sağlamayı, iç iletişimini on-line yapmayı ve kağıtsız ofis uygulamalarını destekleyen uygulamalardır.

7.3. BAZI KAVRAMLAR

Bu dönüşümlerin kuralları, standartları, yeni ürün kalitesini, iş görme anlayışlarındaki değişimleri vb bazı alanları da düzenlemesi de gerekecektir.

8. AMAÇ, BÜTÜNÜ OLUŞTURMAK...

Geleceğin sektörlerinde, kurumlarında yapılacak bu dönüşümlerin temel amacı, birbirinden ilintisiz veri yığınlarını birbiriyle ilintilendirmek, aynı kurum altında bile birbirinden habersiz odaları, kişileri birbirine bağlamaktır...

Yani dağınık, parçalı yapıları ortadan kaldırmak, kurumsal, sektörel, giderek ülkesel bütünlüğe ulaşmaktır.

Yani, ünlü düşünür Aristoteles'in, "*Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazladır*" yaklaşımındaki bütünü oluşturmaktır...

Zamanımızın olmadığı bir gerçek... Ama oturup beklemenin de bir anlamı yok...

Bizlerin de kendi buldukları noktadan bu sürece katılmamız gerekmektedir. Birilerinin bizim bahçemizi temizlemesini beklemenin de bir yararı yoktur.

9. SONUÇ YERİNE

Son yıllarda toplumumuzda "gelecekle" ilgili kaygıların büyüdüğü gözlenmektedir. Bu kaygılarını ortaya koymanın yollarını üretemese de, duyarsızlaştırılmış bir toplum kendisini aktif olarak ifade etmenin yollarını bulamasa da, AB'ne giriş konusunda, Irak'a yapılacak müdahaleye "Hayır" deme konusunda, çağdaşlaşma konusunda yapılan anketlerin sonuçları, bir değişim beklentisini ortaya koymaktadır. Bu sonuçların, yönetenler tarafından doğru okunması gerekmektedir.

Ancak değişim süreçlerine karar verecek olanların, başta hükümetin, parlamentonun, siyasal toplumun ve sivil toplumun, ülkenin geleceğiyle ilgili daha stratejik düşünme zorunlulukları vardır. Ancak yine bu değişimin, Ankara'da bir merkezde verilecek kararlarla, deyim yerindeyse akşamdan-sabaha gerçekleşmesi olsa olsa ham bir hayal olur. Bu nedenle herkesin, her kesimin, her sektörün, her kurumun üzerine düşenleri yapma konusunda hareketlenmesi gerekmektedir.

ARIOĞLU'nun özellikle vurguladığı gibi, "Bugün parlamentonun, toplum önderinin önündeki görev, değişimi başlatmak ve usulünce yönetmektir. Çağımızda toplumsal değişim yalnız ve yalnız toplumların bilgi biriktirmeleri, bilgi işlemeleri, teknoloji ve bilime dayalı düşünce geliştirerek bunları eylem ve davranışlarına yansıtmaları ile sağlanır. Tarih kanıtlamıştır ki, bilgi işlemek toplumsal değişimin kurumayan asli pınarıdır.

Bilgi işleme, bir toplumda gereğince uygulandığında, o topluma muhteşem ödüller sunar. Bilgi üretimi söz konusu olduğunda, hiçbir ülkenin mevcut doğal kaynak çokluğu ve zenginlikleri üstünlük yaratamaz. Gerekli tek üstünlük; evrensel olarak var olan bilgilerden faydalanabilme ve toplumda bilimsel düşüncüyü egemen kılabilmek yeteneğidir. Bu ise, toplumların eğitimdeki başarı sorunu olup, yalnız ve yalnız ülkede yaşayanların bilgi işlemeyi bilip, bilmemesine bağlıdır.

Tarih bize öğretmiştir ki, toplumsal acılar, toplumları dinç ve kararlı hamlelere yöneltir. Değişimin kaçınılmaz olduğu dönemlerde, bireylerin maddi ve manevi tüm güçlerini bir araya getirmesi ve aynı yöne yönelmesi zorunluluktur. Kıt kaynaklarla hedeflere ancak bu şekilde ulaşılabilir. Türkiye bugün böyle bir dönemden geçmektedir. Son yaşanan olaylar, böyle bir toparlanma sürecine girilmesini bir yandan olanaklı kılarken, diğer taraftan kaçınılmaz duruma getirmiştir. Artık hedefler, günü kurtarmak veya

zaman kazanmak olamaz. Bütün güçler uzun vadeli hedeflere yöneltilmelidir. Bu kararlı tutum ve beraberlikten doğacak olağanüstü güç başarının garantisidir.”

Sürekli vurgulanan uzun vadeliğin, stratejik düşünmenin bir diğer adı, “vizyon”dur.

***VİZYON:** Sözcük anlamıyla görüş, görme gücü, geleceği kestirebilme gücü ve hayal gücü gibi anlamlara gelmektedir. Vizyon geleceğe yönelik bakış açısını nitelemek için de kullanılmaktadır. Bir diğer tanıma göre vizyon bir örgütün, gelecekte alacağı “ideal” durum olarak da tanımlanabilir. Sizi yöneten felsefenizdir. İşinizin nasıl olması gerektiğini şekillendirir. Vizyon, gelecek anlayışıdır. Bugünün yeteneğinin ötesine geçen, bugün ile yarın arasında entelektüel bir köprü kuran, geçmiş ya da statükoyu onaylamaya değil, ileriye bakmaya temel olan, tasavvur edilmiş bir düşünce ve eylem sistemidir. Gerçek bir vizyona sahip örgütlerde yöneticiler, gündelik işler yerine, geleceğe yönelik konulara zaman ayırır. Vizyon, lidere günlük olayları aşarak içinde çalışabileceği bir ortam oluşturmaktadır. Vizyon, bugünden rahatsızlık duymakla başlar, değer ve strateji ile birleşerek gerçekleşir. Vizyon geleceği düşlemek ve tasarlamaktır.*

Bu anlamdaki bir vizyon, ülkesel bazda düşünüldüğünde, ülkenin uzun dönemli geleceğinin tasarlanması anlamına gelmektedir. Örn. ülkemizde birçok kuruluş Cumhuriyetin 100. kuruluş yılı olan 2023 yılına yönelik tasarımlar yapmaktadır. “2023 yılında görmek istedikleri Türkiye’yi,” tasarlamaktadırlar. Bu tasarımlar birer vizyondur. Böyle bir çabaya girişildiğinde, tasarımları, eylem planları izleyecektir.

Bu bağlamda ülkemizin, yanı sıra da mesleğimizin geleceği için düşündüğümüzde, yapılacak işlerin büyüklüğü gözümüzü korkutabilir... Ama korkunun da ecele yararı yoktur. Önemli olan sağduyuyla, bilgi tabanlı, geniş katılımlı süreçlerin sonunda, uzlaşıları örerak onaylı belgeler, raporlar, modeller, eylem planları üretmektir. Sonra da alınan kararları yaşama geçirme kararlılıklarını, istençlerini ortaya koymaktır.

Şimdi yapılması gereken, negatif düşüncelerin girdabında yok olmak değil, pozitif ve çözüme dönük düşüncelerin sonucu tanımlanacak “olabilir hedeflerin” aktörleri, misyonerleri, önderleri olmaktır. Aktif aktörlerin, misyonerlerin, pozitif düşünenlerin ve önderlerin sayısını çoğaltmaktır. Yeni sinerjiler yaratmaktır. Yeni düşüncelerin pencerelerini açmaktır.

Geçmiş iyi analiz edip, gereken dersleri çıkarmak, ama geçmişe takılıp kalmadan enerjimizi gelecek üzerinde yoğunlaştırmaktır.

Hem ülkemiz için, hem de mesleğimiz için, geleceği yaratmak ve kazanmak, bugünlerde vereceğimiz kararlara, harçayacağımız çabalara, göstereceğimiz kararlılığa, birbirimizi anlama çabalarına, empatik davranışlara bağlıdır...

Çünkü gelecek yaratılabilir ve kazanılabilir...

KAYNAKLAR

ALTAN, Çetin, **2027 YILININ ANILARI**, Kaf Yayıncılık, Temmuz 1999, İstanbul, 72 s.

ARIOĞLU, Ersin, **DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ**, II. Galip ESMER Mülkiyet Sempozyumu, Tapu ve Kadastro Birinci Bölge (İstanbul) Müdürlüğü, İstanbul, 3-4 Haziran 2002.

BAŞBAKANLIK, **BİLGİ TOPLUMUNA DOĞRU, TÜRKİYE BİLİŞİM ŞURASI SONUÇ RAPORU**, T.C. Başbakanlık Müsteşarlığı, Türkiye Zeka Vakfı, Türkiye Bilişim Derneği, Türkiye Bilişim Hizmetleri Derneği, Türkiye Bilişim Vakfı, 2002, 550 s.

BENSGHIR-KAYA, Türksel, **BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, TODAİE Yayın No: 274, Birinci Baskı, Ankara 1996, 385 s.

DGK, **Geodäsie 2000++**, Ein Strategiepapier der Deutschen Geodätischen Kommission, AVN 5/1998, www.fh-wilhelmshaven.de/oow/fbv/v_2000.shtml

DPT, **UZUN VADELİ STRATEJİ VE SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI 2001-2005**, Başbakanlık DPT, Haziran 2000, 268 s.

KONGAR, Emre, **21. YÜZYILDA TÜRKİYE, 2000'Lİ YILLARIN TOPLUMSAL YAPISI**, Remzi Kitabevi, 21. Basım, İstanbul 1999, 725 s.

KÖKTÜRK, Erol, **YENİ YÜZYILIN TEMEL YÖNELİMLERİ OPTİĞİNDEN HARİTA MÜHENDİSLİĞİ EĞİTİMİNDEKİ BİR DEĞİŞİMİN TEMEL PARAMETRELERİ**, Harita Mühendisliğinde 50 Yıl Eğitim Sempozyumu Aralık '99, 2-3 Aralık 1999, Yıldız Üniversitesi Oditoryumu, İstanbul, 24 s.

ÖZTÜRK, Mehmet, **BİLİMLE BİLGİYE, BİLGİYLE DAHA GÜZELE...**, Cumhuriyet Gazetesi Cumartesi Parasız Bilim ve Teknik Eki, 31 Temmuz 1999, Sayı: 645.

TBD, **e-DEVLET**, Türkiye Bilişim Derneği Yayını, 32 s.

TEKNOTÜRK, **eTÜRKİYE RAPORU**, <http://www.teknoturk.org/docking/yazilar>

TU MÜNİH, **GEODÄSIE UND GEOINFORMATION AN DER TECHNISCHEN UNIVERSITÄT MUNCHEN**, www.fesg.tu-muenchen.de

TÜBİTAK, **TÜRKİYE'NİN BİLİM ve TEKNOLOJİ POLİTİKASI**, <http://www.tubitak.gov.tr/btpd/btspd/diger/gosterge/ulkelergrafik.htm>

TÜGİAD, **CUMHURİYETİN 100. KURULUŞ YILDÖNÜMÜNE DOĞRU GENÇ VİZYON ARAYIŞLARI: EKONOMİK YAPISAL DÖNÜŞÜMLER**, TÜGİAD Yayını, Ekim 1998, İstanbul, 88 s.

TÜSİAD, **AVRUPA BİRLİĞİ YOLUNDA BİLGİ TOPLUMU VE eTÜRKİYE**, TÜSİAD Yayını, Yayın No: TUSÜAD-T/2001-06/301, Haziran 2001, 179 s.

YANIK, Levent, **DEĞİŞİMİN ROTASI e-TÜRKİYE**, www.teknoturk.org

BundOnline 2005 - eGovernment für eine moderne Verwaltung, Deutschland Erneuern, www.bundonline2005.de

Geoinformation und moderner Staat, Interministerieller Ausschuss für Geoinformationswesen (IMAGI) im Jahr der Geowissenschaften 2002, Bundesamt für Kartographie und Geodäsie